

DOLENJSKI LIST

GLASILO SOCIALISTIČNE ZVEZE DELOVNEGA LJUD

STUDIJSKA KNJIŽNICA
MIRANA JARCA
NOVO MESTO

— AJA NOVO MESTO —

LASTNIK IN IZDAJATELJ: Okrajni odbor SZDL Novo mesto — Izhaja vsak četrtek — Posamezna številka 15 din — LETNA NAROČINA 600 din, polletna 300 din, četrtletna 150 din; plačljiva je vnaprej. Za inozemstvo 1200 din oziroma 4 amer. dolarje — TEKOČI RAČUN pri Mestni hranilnici — Komunalni banki v Novem mestu štev. 606-70/3-24

Stev. 14 (472)

LETNO X.

NOVO MESTO, 9. APRILA 1959

UREUJE uredniški odbor — Odgovorni urednik Tone Gošnik — NASLOV UREDNIŠTVA IN UPRAVE: Novo mesto, Cesta komandanta Staneta 30 — Poštni predel Novo mesto 33 — TELEFON urednštva in uprave št. 127 — Nenaročenih rokopisov in fotografij ne vračamo — TISKA Casopisno podjetje »Slovenski poročalec« v Ljubljani

Družbeni plan — naš zakon

Potem ko je bil sprejet okrajni družbeni plan, so se podobne naloge lotili občinski ljudski odbori; v Vidmu, Krškem, Črnomlju, Brežicah in Zužemberku so prejšnji teden družbene plane in proračuna za 1. 1959 tudi že sprejeli. Ob tem delu pa moramo nujno ugotoviti nekatere resne pomanjkljivosti, ki nam lahko povzročijo, če jih ne bi opazili in odstranili, med letom in še kasneje velike težave.

Najprej načelna, a izredno važna ugotovitev: ko so odborniki bili zborov OLO Novo mesto pred tedni razpravljali o planu, so zlasti predsedniki okrajnih svetov pred splošno razpravo zelo nazaločno poudarili, da bo sprejeti družbeni načrt zakon gospodarskega razvoja za letošnje leto. Zakon, obvezen za nas vse: tako za ljudske odbore, kot za kolektive podjetij in vseh gospodarskih organizacij. Zakon, ki daje razen pravic tudi zelo odgovorne naloge. In še: zakon, od katerega — razen v izjemno upravičenih primerih, ko gre za reševanje novo nastalih situacij in za ocitno boljšo gospodarsko rešitev posameznih dogodkov, ne bi smeli odstopati ali ga lahkomiseln sprememnjati.

Odborniki, ki so sprejeli okrajni družbeni plan in proračun, bi prav zategadelj moralni skrbnejte bdati nad pripravo.

Ne odlašajte!

V četrtek 2. aprila je bila v Novem mestu seja predsedstva okrajnega sindikalnega sveta. Razpravljali so o pripravi novih tarifnih pravilnikov v gospodarskih organizacijah in ugovorilih, da je razen v občini Videm-Krško povsod še vedno premalo sodelovanje občinskih organam pri tem delu. Strokovna komisija, ki so jih nekateri sveti za delo pri občinah že imenovali, ostali pa jih morajo imenovati takoj, bodo morale nuditi pri izdelavi novih tarifnih pravilnikov strokovno podprtih oredvredni manjšim podjetjem, ki nimajo dovolj sposobnih ljudi za to pomembno delo.

Dvetristinskih sredstev skladu s posebnimi potrebami je na področju okraja ustvarjenih 235 milijonov. Kolektivi so pokazali mnogo razumevanja pri dodeljevanju teh sredstev v skupni sklad pri občinah, vendar pa želijo biti točno obveščeni, v kakšne namene bodo ta sredstva uporabljena.

Posebej so na seji govorili tudi o nalogah sindikalnih podružnic pri volitvah novih upravnih odborov podjetij.

V nedeljo: volitve v občinah Novo mesto in Trebnje

V vseh volilnih enotah občine Novo mesto in Trebnje so bili v okviru predvolilnih priraz zbori volivcev. Če upoštevamo pričetek del v kmetijstvu in še to, da obveščanje ni bilo povsod najboljše, bomo ugotovili, da so bili zbori dobro obiskani. Volivci so pokazali v razpravah mnogo dobre volje in zanimanja za reševanje vprašanj v svojih okoliših. Na nekaterih zborih pa je bilo še čutiti preozko gledanje. Volivci pogosto zapostavljajo reševanje večjih vprašanj — pomembnih v merlu občine — v dobro reševanje manjših, lokalnih zadev. To je ponoven

dokaz, da odborniki tam niso odigrali vlogo, ki bi jo sicer morali. Volivcem še niso v zadostni meri posredovali vprašanj komune kot celote, ker z njimi niso imeli dovolj stikov. Prav zato so na občinskih sejih premalo nastopali s predlogi za reševanje raznih lokalnih vprašanj.

Se slabše je v proizvajalni skupini. Proizvajalci so na nekaterih zborih povedali, da sploh ne poznajo vprašanj, ki jih občina reševala. Krivi so odborniki, ker jim niso gradiva posredovali. V upravljanje želimo pritegniti čim širši krog državljanov. Naloga ni majh-

na, uresničili jo bomo le s posredovanjem dobrih odbornikov. Zato ponovno pozivamo volivce, naj volijo v nedeljo s premislekom! Preden oddajo svoj glas za kandidata, naj preudarijo, če bo kot njihov zastopnik v občinskem zboru ali zboru proizvajalcev sposoben izpoljjevati te mogle v zadovoljstvu volivcev in skupnosti. Na vsa kandidatilni listi je več kandidatov, tako da je izbiro najboljših kandidatov zares zagotovljeno.

Volilne priprave so tokrat močnejše kot kdajkoli doslej razgibale teren. Nemajhno zaslugo za to imajo družbene or-

ganizacije, posebno Socialistična zveza in sindikati, ki so nudili občinam veliko pomoč. — Vsi volilni imenki so popravljeni. Zadostno število volišč omogoča vsem volivcem v nedeljo — 12. aprila — izpolnit osnovno državljanško dolžnost in najmanjšo izgubo časa.

Zato še enkrat: v nedeljo, 12. aprila, vsi volivci občin Trebnje in Novo mesto na volišču Izvolimo v nova občinska ljudska odbora zveste borce za socialističen in predane graditelje naše srečne bodočnosti!

Ali vam je vedno neprijetno, če morate biti skupaj z drugimi osebami?

Ali se zelo razburite, če prideva vas drobno vsakdanje življenja iz tira?

Ali vam gredo vasi otroci stalno na žive?

Ali ste čemerini in stalno žaljenjeni?

Ali vas je kdaj strah brez vzroka?

Ali mislite, da imate vi vedno prav in da drugi nimajo nikoli prav?

(Nadaljevanje na 4. strani)

OLEPŠAJMO NASELJA!

Pomlad prihaja v deželo. Letosna pomlad na Dolenjskem je prva, odkar je nova moderna avtomobilска cesta bratstva in enotnosti — dragoceni dar naše mladine domovini — povezala tudi Dolenjsko z ostalimi kraji. Zato pomeni prihod letosne pomlad na Dolenjsko tudi prihodek prihoda turistov, domačih in tujih. Ti prihajajo, se več pa jih bo prisko, ko nastopijo topli dnevi. Iz inozemstva prihajajo povpraševanja za bivanje skupin turistov skozi vso

Egiptovski zdravstveni strokovnjak med nami

Stipendist svetovne zdravstvene organizacije dr. Hashem El-Kadi, pomočnik direktorja Zavoda za organizacije zdravstvene službe v Kairu, bo pršel v okviru strokovnega obiska v naši državi tudi v našem okraj. V novomeškem okraju bo ostal 3 dni; 13., 14. in 15. aprila si bo ogledal zdravstveno in higieničko službo na podeželju.

zozono. Predvsem se zanimalo za Novo mesto in okolico. Pripravljeno se je za kulturni pogoji za turizem so tudi na Dolenjskem vsako leto boljši. Naša tri priznana zdravilišča, naše planinske postojanke, naše tople bistre vode, hoteli, kopališča in gostišča ter številni zgodovinski kraji naj v čimvečji meri služijo turizmu, ki mu je pot do nas odprla avtomobilска cesta brašta in enotnosti!

Turistična podzveza Dolenjske

damo velikega pomena turizma za naše gospodarstvo. Objektivni pogoji za turizem so tudi na Dolenjskem vsako leto boljši. Naša tri priznana zdravilišča, naše planinske postojanke, naše tople bistre vode, hoteli, kopališča in gostišča ter številni zgodovinski kraji naj v čimvečji meri služijo turizmu, ki mu je pot do nas odprla avtomobilска cesta brašta in enotnosti!

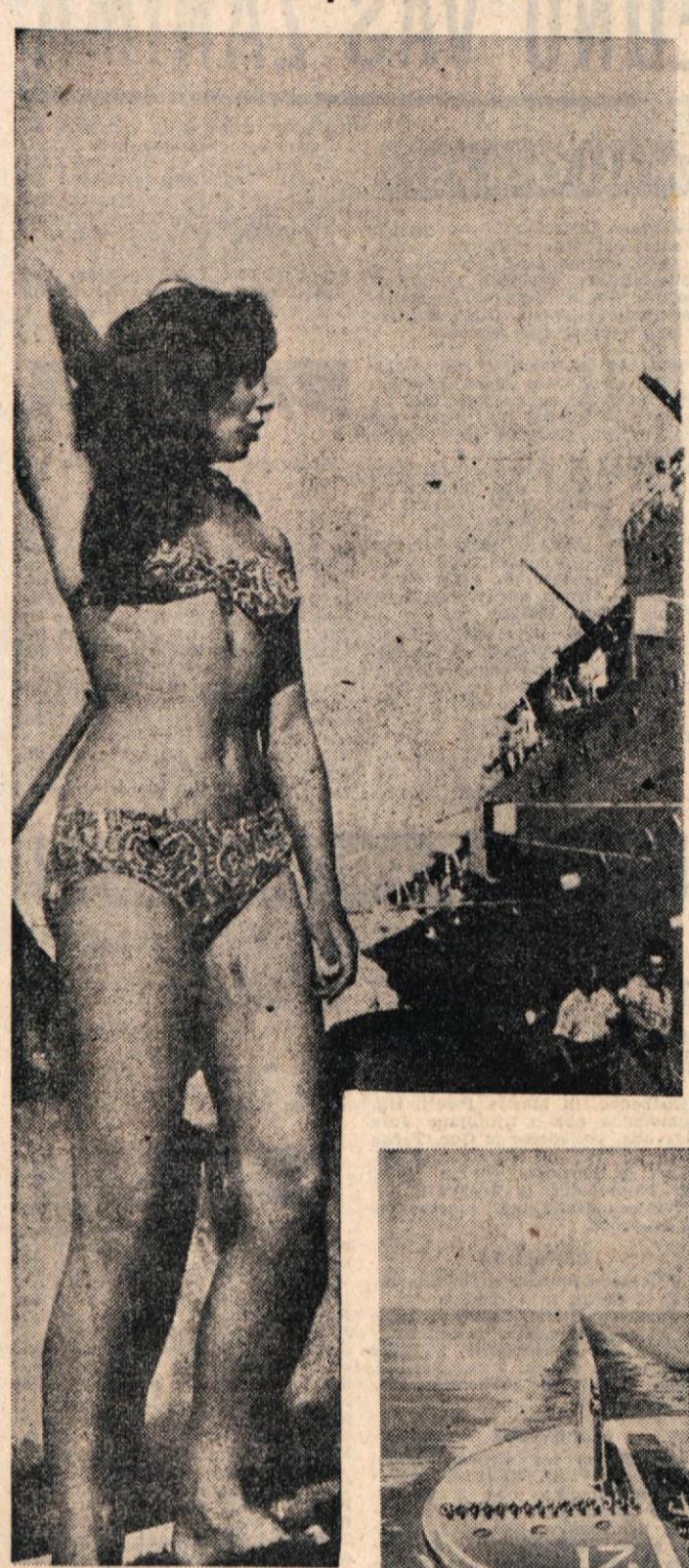
Jugotuninovi načrti

Predjetje Jugotunin je Sevnice je že izdelalo elaborat za veliko tovarno lesotinških plodov iz konstanjevega izluženega lesa. Sedaj so ga poslali v razpravo na Izvršni svet LRS, na Zavod za plan LRS in druge institucije vse do občinskega ljudskega odbora, ki morajo k temu elaboratu dati svoje pripombe. Uprava podjetja z velikim upanjem pričakuje soglasja v gospodarsko izredno ugodnemu projektu. Računajo, da bodo prihodnje leto že lahko pričeli s pripravljalnimi deli za izgradnjo.

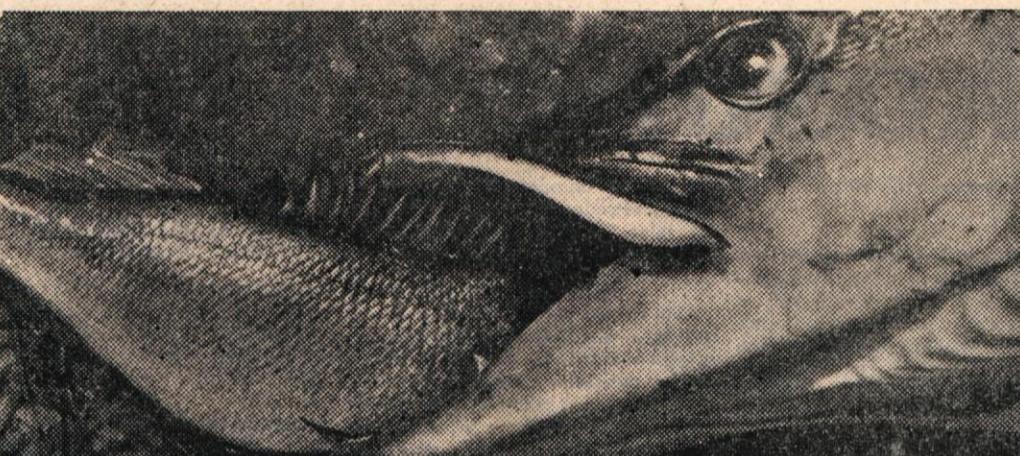
Proslava 40-letnice KPJ in SKOJ

Pripravljalni odbor za proslavo 40-letnice KPJ in SKOJ pri okrajnem komitezu ZKS Novo mesto je imel v petek 3. aprila posvetovanje s predstavniki občinskih pripravljalnih odborov. Določili so razpored proslav v času od 19. aprila do 30. aprila. Sklenili so, da 19. in 20. aprila na področju okraja ne bo nobenih proslav. 19. aprila naj prebivalci prek radijskih in televizijskih sprejemnikov poslušajo v gledajo centralno proslavo 40-letnice v Beogradu, 20. aprila pa republiško proslavo, ki jo bo prenala Radiotelevizija Ljubljana. Ostali občinske, okrajne in krajne proslave naj se zvrste od 20. do 30. aprila. Občinski pripravljalni odbori naj skrb predvsem za dostojno raven teh proslav in da bodo vse proslave pričeli s slavnostnimi govorji. Občinski pripravljalni odbori naj zagotovijo sodelovanje pri prenosu centralne radijske proslave, ki nimajo svojih sprejemnikov, s skupinskim poslušanjem. Razen tega bodo pripravljalni odbori organizirali tudi prodajo spominskih znakov 40-letnice ustanovitve KPJ in SKOJ, ki so jih že dobili.

»HALLO, BOYS!«

»Bikini« lepotica pred angleško vojno ladjo. »Zakaj in kako?« so se vprašali konzervativni Angleži, ko je bila fotografija objavljena v časnikih. Odgovor: v sredozemsko vojno floto se javlja vedno manj mladencičev, da je angleška admiralitev ta polžkusila z reklamo...

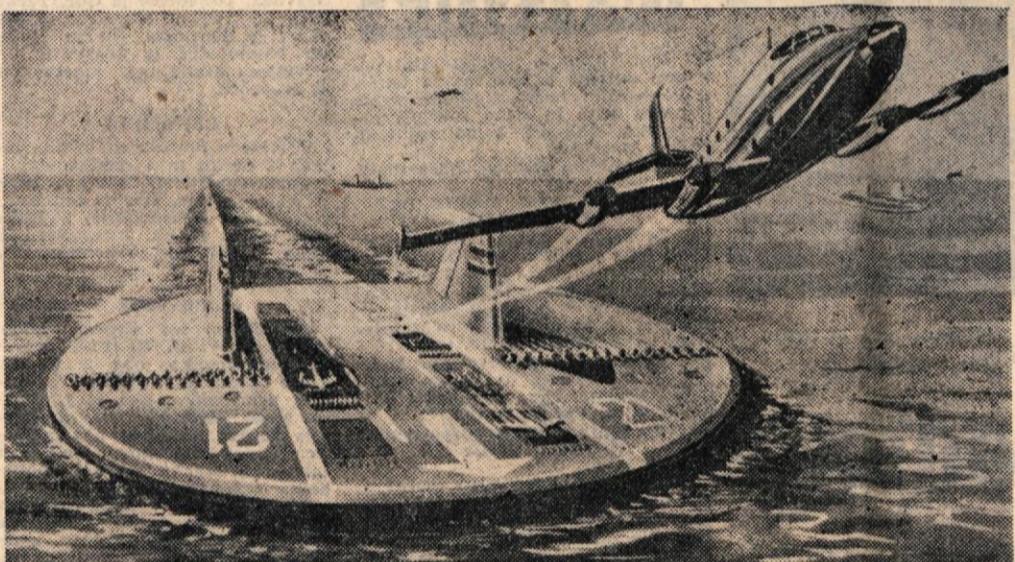
iz življenjskega življenja velike žene na svetu

Udobnost nad vse, trdijo tudi v Avstraliji. Manekenka neke modne hiše prikazuje model zložljivega stolčka za podpiranje brade med sončenjem. Lahko bi rekli, da je to prej lenoba kot udobnost

Eden redkih posnetkov filmskih igralcev iz privavnega življenja. Elizabeth Taylor s teden dni starim sinčkom in pokojnim možem, ki se jene ponesrečil z letalom

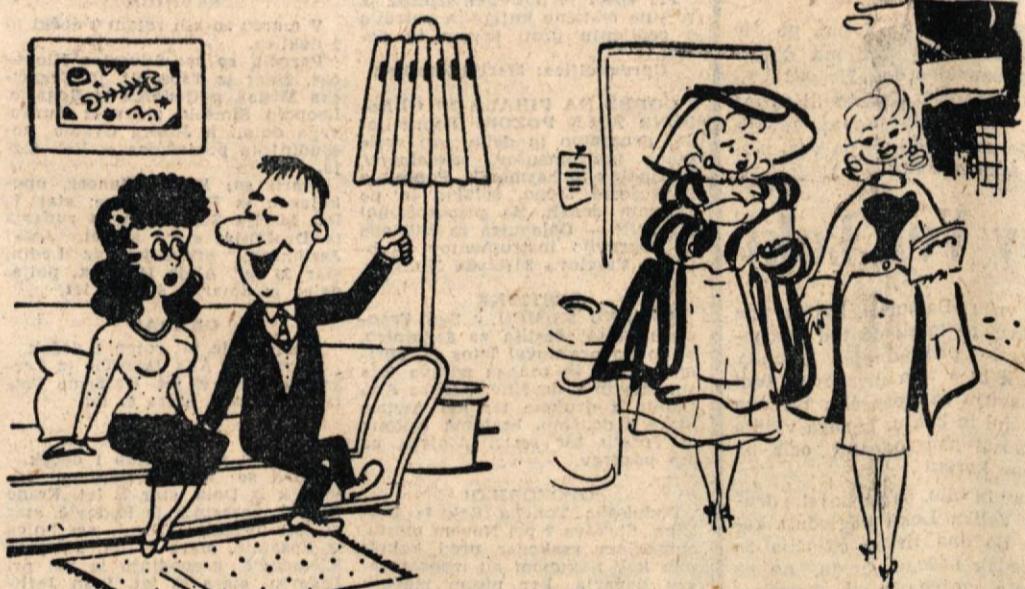
Leteča paluba bodočnosti, ki jo je skonstruiral švicarski inženir. Na morju doseže hitrost 150 km, po potrebi se lahko dvigne tudi v zrak. Zanimivo je, da je zamisel inženirja države, ki nima morja

Naročnikom in bralcem Dolenjskega lista!

V tem tednu smo začeli razposiljati vsem starim in novim naročnikom izjedrjavne položnice za plačilo naročnine za prvo polletje 1958, ki znaša 300 dinarjev. Prosimo Vas, da pripravite denar za pismenošč, ki vas bo obiskal in s tem olajšate njegovo naporno in odgovorno delo. Če ste medtem naročino že sami poravnali, pokažite odrezek ali potrdilo pismenošč, da bo to potrdil na hrbtni strani naše položnice.

Končni rok za poravnavo polletne naročnine, ki bo pogoj za udeležbo v nagradnem řebanju, bomo objavili prihodnjem tednu.

Uprava

— To je nova igra: jaz bom ugasnil luč, vi pravi, da me ljubi, jutri pa me hoče zopet poročiti!

Junak v jekleni krsti pod vodo

Clovek na slikici, »Čudoviti Randi mu pravijo, je vzdržal 2 uru v jeklenem zaboju pod vodo, ter tako potokel svoj prejšnji rekord za 8 minut. Gotovo je to sivevratni šport

14
Peljal jo je v njegovo sobo, ki ni bila zaklenjena, ukrasti tako ni bilo kaj.
— Iskat ga grem!

Porinil jo je skoraj skozi vrata, katera je potem hitro zaprl. Bila je sama v tuji sobi. Okno je bilo zaštrito. Pri mraiku je opazila, da stoji v prostoru tudi postelja. Bila je torej v spalnici barona Konstantina. Prestrasišla se je tako, da je takoj pohitela v sosednjo sobo, v katero je pri odprtrem oknu sijalo sonce. Bilo je to prav revno bivališče: nekoliko stolov, miza, na nji pašnala orodja, nekaj knjig in mnoga medicinska steklenica. Sedla je na stol pri mizi.

Zblelo jo je. Iz debelega in razpolakanega zidovja se je razširjal hlad kakov v kleti. Postalo je dolgčas. Skrbelo jo je, da ga morda ne bo, da je šel kam v goro, in da ga bo zaman pričakovala. Tudi po stropu se videle razpoke, in po kotih so predi

pajki svoje mreže. Misnila si je, da mu manjka ženske in da je človek revez, ki mora stanovati v takem prostoru. Na steni nikjer podobe! Se sledili ni kaj. Obnirla se je k mizi, pri kateri je sedela. Odprila je knjigo, učeno medicinsko delo. Takoj jo je pustil zaprl. Tedaj je zapážala pričeto pismo na mizi. Takoj se je obnrla, ker je povsem nespodobno prebrati tuja pisma. Zato je pričela šteti razpoke po stropu, pajke po kotih, ter zopet jemala učeno knjigo v roke. Pri tem pa si je vedno misnila, komu da pač piše? Morda ženski in kaj? Obstat si ni hotela, da ji je hudo dajala vede, da je to pismo namenjeno morda —

Ali vendar je bilo tako. Počasi je zavila glavico zopet proti mizi. Hotela je zapazila, da je zapisano na listu — neno im! Da, tu se je jasno bralo: »kontesa Serafina! Ni je ženske, ki bi v takem položaju premagala izkušnjavo! In tudi naša kontesa je ni! Komaj se ji je dozvedelo, da je videla zapisano svoje ime, že je naginala obrazek k tujemu listu ter brala, kar ni bilo pisano zanj...

— Dragi prijatelji! Po dolgem molku zopet nekaj vrst od starega tvojega puščavnika! Očetna hiša mi razpadla, sreč mi je razpadlo že davno! Kakor drevje sem s suhim vejam! Zapustil bom stari kontinent ter se preselil v novega! Evropa je zame prestara, in tudi jaz sem prestar zanj. Včasih je dobro, ako se drevje presadi v tujo zemljo. Potem raste, ki prej ni moglo. Slovo torej jemljam. Tudi pred tvoj prav prihajam. Znam, ti je vsa beda, s katero so udarila nebesa mojo ubogo rodovino, ali danes naj ti je povedano, da je usoda prihranila meni najhujše. Clovek, ki je najsilovitejše zlo povzročil mojim, je zapustil otroka, hčer. Sovražiti bi jo moral, ali sovratišti je ne morem! Samovoljna, samo-glavna ženska je, ali sovratišti je ne morem. V prvem trenotku, ko sem videl osabno to bitje, pa padlo seme v moje srce! Bog zna, koliko sem se trudil, pozabiti jo, ali usoda ni hotela! Letos v trdi zimi je prišla kontesa Serafina tu sem. Iz gole samoglavosti! Njena mati, stara ženska, je vzela mladega vojaka. A to je razsrdilo gospodično hčer. Mali očim pride za njo. Prepirala sta se. Med preprirom pa ji je povedalo čudno zgodovino o očetu grofu Milanu. V mrazu je hotela k mneni v Strugo, da ji povem resnico. Med potjo jo srečam slučajno. Izvršil se je prizor, kakor je pri ženski na voda; omedela je, in na svojem konju sem jo prinesel na Otok. Med potjo me je hudo dobitni duh premotil, da sem jo poljubil na lice. Od tedaj pa me hoče pamet čisto za

poti proti Otoku, z roko v roki, kdor je opazoval, kako sta postajala ter se pogledovali kipe! kdor je videl, kako je tedaj, ko sta stale pred grmom divjih rož ter občudovala njegovo cvetje, resnega barona glava prisla v sumljivo dotik z njo, je vedel lehko vse, če je bil tudi same posreven opazovalec reči okrog sebe.

Struga je sedaj razvalina. Na Otoku pa je vse polno življenja, vse polno otroškega krikla Baron in baronica čutita že vedno tisto srečo, ki je delež ravno pritegega zagona. Preteklost je pozabilena in vsi upi se opirajo na prihodnost. In mi želimo, da bi jima vir zaškonec te srček tekel še dolgo časa in da bi ne usenholi tako kmalu. Kakor se le prerado zgodi v prozačnem našem življenju.

(Konec)

SPOMINI STAREGA AMERIKANCA

Piše John Lokar st.

Na postajo nas je šlo več. To je bilo v januarju leta 1900. Z menoj je šel kmečki fant iz bližnje vasi, ki je bil nekaj let starejši od mene. Držal se me, da sva bila vedno skupaj na dolgi poti v Ameriko. Blizu postaje je bil majhen gozd in grmovje, kamor smo se v otroških letih radi podajali. Tja nas je spremjeval: »Janez, še enkrat se ozri na ta naš gozd, morda bo to zadnjikrat, da ga vidiva. Ozrl sem se in težko mi je postal pri srcu, še posebno ko sem gledal fanta, kako težko se poslavljajo od rodne vase.

Zasedla sva vlak in se odpeljala v Ljubljano. Moj tovarš, Name mu je bilo ime, je bil priden, močan delavec. Prišla je kriza in izgubil je delo. Dolgo časa je bil brezposeln, ves obupan se je nekega dne obesil. Ni nič čudno, da v takem trpljenju človek izgubi pogum in si vzame življenje.

Torej, da se vrnem v najnemu potovanju proti Ljubljani. Mahali smo si z belimi robci v slovo skozi okno vlaka, dokler se ni vlak pomaknil v daljavo. Vožnja do Ljubljane je bila kratka. Tam smo se zamudili še nekaj časa — toliko, da sem imel priliko poslednjih obiskati prijatelje in znance. Vlak nas je nato odpeljal proti Nemčiji. Dospeli smo v Bremer do agenta Mislerja, pri katerem smo imeli kupljene vozne listke za Ameriko. Agent nam je uredil vse potreben dne, preden smo se izkrcali v New York.

Naj vam povem, kako je bilo tedaj na ladji. Ladja Lahen je bila zelo zamazana, hrana je bila prav zanjo. Več kot trečtert potnikov je zbolelo za morsko bolezni. Nas Slovensce je bilo šest fantov, ki smo bili kreplki in zdravi, drugi slovenski potniki pa so bili tudi zelo bolni. Imeli smo v družbi tri dobrе pevce. Mi, ki nas ni mučila morska bolesen, smo se zabavali v veselili ter igrali karte, vmes pa prepevali. Med potniki je bila tudi lepa mlada vdova v dvé čedni dekleti, ki so vsakokrat, ko so slišale naše petje, prisile k naši mizi. Ko se je začela ladja zabitati, so mize drsele od enega konca do drugega. Najraje smo zapeli tisto:

Sekaj, sekaj smrečico,
da boste delal barčico...

in pa tisto:

Nošček bom vzel,
srček načela,
da bo priteklo tri kaplje
krvi...

Vselej, ko je mlada vdova slišala to pesmico, so ji solze zalile oči. Ne vem zakaj, ampak prišla je vedno v našo družbo, rada je bila z nami. Se danes mi je to v živem spominu.

Ko sem prišel v New York so nas dobro pregledali, posebno oči. Tudi so vprašali, koliko ima kdo denarja s seboj. Ce kdo ni imel dovolj denarja, so ga tam pridržali. Ne spominjam se natančno, koliko so zahtevali, da mora vsak potnik imeti pri sebi. Jaz sem imel še nekaj več kot je bilo zahtevano. Najbolj smo se bili, da bi nas poslali nazaj. Srečni smo bili, vse ceremonije so se srečno izšle in razšli smo se na razne strani k svojim znancem. S potnikom smo se poslovili in nismo se poslej nikoli več videli. Samo tri izmed te skupine sem pozneje videl, ti pa so že sedaj davno med umrili. Enega je včas ubil, eden je zbolel in umrl, moj tovarš Nace si je sam vzel življenje. Ako je še kateri potnik, ki smo pred 56 leti potovali na ladji Lahen, bi bil zelo vesel, da bi se mi po teh dolgih letih oglašil.

Ko sem z vlakom prispel na kolodvor v Clevelandu, sem se oziral na vse strani, hodil gor in dol s tovarjem Nacetom, da bi kje zagledal kakega znanca. V roki sva nosila vsak svoj kovček. Pogledovala sva proti dimnikom tovarn in menila, da se tukaj naši Slovenci. Bila sva utrujena, ko stopi k nama neki Poljak in naju nagovori v poljščini. Ker sem že v staro domovino imel prijatelja Poljaka, s katerim sva bila skupaj tako leto, deni, sem se za silo naučil poljščine, kar mi je sedaj zelo prav prišlo.

Temu Poljaku, ki sva ga srečala med prvimi pri dan najnega prihoda v Cleveland, sem se lepo zahvalil, ker je ustavljal poučno v sprevidniku naročil, na kateri ulici naj naju odloži. Bilo je to 19. februarja leta 1900 ob 10. uri dopoldne. Zima je bila zelo huda. Ko je poulična prišla do ceste, kamor sva bila z Nacetom namenjena, je sprevidnik ustavljal kar, izstopil z nama in pokazal, da naj kar naravnost korakava po potični cesti, dokler ne prideva do konca ulice. Šla sva, spotoma pa gledala hišne številke na obeh stranach ceste, da bi zapazila ono, katero sva imela poiskati.

Imel sem naslov starega prijatelja. Ko sem potkal na vrata in so se odprla, so vsi začudenim vprašali, kako sem se tam znašel. Ko sem jim povedal, da sem prišel s poučilno, so bili še bolj začuden. Tiste čase so vozili konji in mule in vozniki in računalni tri dolarje od kolodvora do Newburga, kamor sem bil jaz namenjen. Niso mogli verjeti, da sem prišel s poučilno, češ da se nikdar ni nobeden »griner« prišel s kolodvora. Vožnja me je stala samo pet centov namesto tri dolarje. Tako mi je tisti Poljak prihranil lepo vsoto, ki je bila za tiste čase že precejšnja.

Tako sem vstopil prikrat v hišo prijatelja Matije Kavčiča v Clevelandu. Bilo je takoj dosti pijače in prigrizka na mizi. Ostal sem kar tam na stanovanju in po štirih dneh sem že dobil delo v American Steel - Wire Co., ali kot so jo naši rojaki nazivali »dratovni«. Delo je bilo težko, zasluzek slab — 15 c na uro, vendar sem bil zelo vesel, da sem dobil delo. Ponosen sem bil, da delam v tovarni, nič zato, če je bilo težko in umazano. Bili smo mladi, zdravi, kreplki in veseli.